

TÜRKİYE'DEKİ ÖN LİSANS-LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN AFET RİSK ALGISI VE DUYGUSAL ZEKA ARASINDAKİ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

 Zehra ASLAN¹ Kader DEMİRÖZ²

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, afetlere hazırlık konusunda yetersiz olduğu düşünülen ön lisans-lisans düzeyinde üniversite öğrencilerinin afetlere karşı hazırlığını araştırmayı amaçlamaktadır. Afet risk algısı, bireylerin afetlere hazırlığının değerlendirilmesinde belirgin bir role sahiptir. Afet risk algısı yüksek bireylerin, afetlere hazırlıklarının da yüksek olacağı düşünülmektedir. Eğitim durumu ve arka plan, duygusal zeka seviyesi, önceki deneyim ve sosyo-demografik özellikler gibi faktörlerin de bireylerin afet riski algısını ve hazır olma durumunu etkilediği düşünülmektedir. Bu faktörler çerçevesinde, afet risk algısı ve duygusal zeka düzeyi yüksek olan bireylerin afet farkındalığının artacağı ve afet hazırlığına yönelik tutum ve davranışlarının olumlu olarak artacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntemler: Bu çalışmanın evreni ön lisans ve lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Üniversite Öğrencileri Afet Riski Algılama Ölçeği ve Schutte Öz-Rapor Duygusal Zeka Testi, gönüllü katılımcılardan oluşan ön lisans ve lisans öğrencilerine uygulanmıştır. Toplam 298 öğrenci gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Katılımcıların %71,8'i kadın, %28,2'si erkekti bireylerden oluşmaktadır.

Bulgular: Çalışma, duygusal zekanın afet riski algısının öngörücüsü olduğu ve duygusal zeka ile afet riski algısının doğru orantılı olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve afet deneyiminin afet riski algısını etkileyen faktörler arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda ön lisans-lisans düzeyinde üniversite öğrencilerinin afet risk algı düzeyi ve duygusal zeka düzeyi arasında anlamlı bir ilişki çıkmış duygusal zekasının afet risk algısının yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Afet risk algısı, Duygusal Zeka, Lisans, Ön lisans

¹Corresponding Author /Sorumlu Yazar, Öğr. Gör., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya, Türkiye, zehra.aslan@alanya.edu.tr

²Arş. Gör. Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin, Türkiye, kader.demiroz@artvin.edu.tr

Makale Geliş Tarihi/Submission Date; 15.04.2024

Kabul Tarihi/ Accepted Date; 30.09.2024

Çalışma için Artvin Çoruh Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (04.07.2022 tarih ve E-18457941-050.99-54363 sayılı yazı) alınmıştır.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DISASTER RISK PERCEPTION AND EMOTIONAL INTELLIGENCE OF ASSOCIATE AND BACHELOR'S DEGREE STUDENTS IN TÜRKİYE

ABSTRACT

Objective: This study aims to investigate Turkish society's preparedness for disasters, which is thought to be insufficient. Disaster risk perception has a prominent role in the evaluation of individual's preparedness for disasters. Individuals with an improved perception of disaster risk are believed to be better prepared against disasters. Factors such as educational status and background, emotional intelligence level, previous experience and socio-demographic characteristics are also thought to affect individual's disaster risk perception and readiness. In the framework of these factors, it is thought that individuals who are at the upper end of the spectrum are likely to have improved disaster awareness and their attitudes and behaviours towards disaster preparedness are likely to be positively different.

Materials and Methods: The population of this study consisted of associate and bachelor's degree students. The Disaster Risk Perception Scale and Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test were applied to volunteer associate and bachelor's degree students, and a total of 298 students were selected as participants. Of the participants, 71.8% were female and 28.2% were male. Sub-dimensions of disaster risk perception are exposure, anxiety, impact and inability.

Results: The study has concluded that emotional intelligence is the predictor of disaster risk perception and that emotional intelligence and disaster risk perception are directly proportional. It has also been concluded that gender, age, education level and disaster experience are among the factors affecting disaster risk perception.

Conclusion: As a result of this study, it was found that emotional intelligence, which has a significant relationship between the disaster risk perception level and emotional intelligence level of university students at the associate-undergraduate level, is a predictor of disaster risk perception.

Keywords: Disaster Risk Perception, Emotional Intelligence, Education, Associate Degree

GİRİŞ

Türkiye; doğal, teknolojik ve insan kaynaklı afetlerin sıklıkla meydana geldiği ve bu afetler sonucu fiziksel, ekonomik, sosyal ve psikolojik bakımdan etkilenen bir ülkedir. Ülkemizde afetlerin neden olduğu zararlardan en az hasarla kurtulmanın yolu afet zararlarını önleme, afetlere hazırlıklı olmak ile mümkün olacaktır. (Kaya, 2022). Bu çalışma ile bireylerin afet risk algısı ölçeği uygulanacak ve ön lisans-lisans düzeyinde üniversite öğrencilerinin risk algı düzeyi belirlenmeye çalışılacaktır.

Afetlere hazırlıklı olma konusunda duygusal zeka ve risk algısı arasında ilişki kurulması ile risk yönetimi başta olmak üzere tüm afet yönetimi aşamalarında söz konusu ilişki dikkate

alınarak planlamalar yapılacaktır. Duygusal zekası yüksek olan bireylerin afet risklerini daha iyi algılayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu bireylerin afetlere hazırlık aşamasında daha duyarlı ve istikrarlı olacağı da düşünülmektedir. Afet risk algısının bireylerde gelişmesinin bağlı olduğu durumlar; bireylerin eğitim düzeyi, duygusal zeka gelişimi, afete maruz kalma durumudur. Bu nedenle “Schutte Duygusal Zeka Testi” ölçeği kullanılarak bireylerin duygusal zeka ve psikometrik özellikleri ölçülmüştür. Aynı zamanda duygusal zekanın afet risk algısına etkisini ölçmek için Üniversite Öğrencileri Afet Riski Algılama Ölçeği kullanılmıştır.

Bu çalışmanın sonunda ön lisans-lisans eğitim sürecinde bireylerin duygusal zeka gelişimi ve afet risk algıları hakkında fikir sahibi olunacaktır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet, yaş, yaşanan yer (kentsel,kırsal), eğitim düzeyi, afete maruziyet, duygusal zeka olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişken olan afet risk algısının ise bu değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini saptamaya yönelik çeşitli analizler yapılmıştır.

Duygusal Zeka ve Risk Algısı İlişkisi

Duygusal zeka, değişimle, krizle başa çıkmak, kendi duygusal ve durumsal farkındalığımızı arttırmayı veya diğer kişilerin başkaları üzerinde oluşturduğu etkiyi anlamlandırmayı içermektedir. Bunun yanında duygusal zeka tanımlarında bireylerin duygularının davranışlarını oluşturduğunu bu durumda duygusal zekası yüksek bireylerin değişimle ve krizle başa çıkmada daha pozitif, işbirlikçi ve çözüm odaklı olacağı savunulmaktadır (Karabulutlu ve ark., 2011). Duygusal zekâ modelini oluşturan Mayer ve Salovey’in tanımına göre; “duygusal zekâ, bireyin kendisinin ve diğerlerinin hislerini ve duygularını izleme, bunlar arasında ayırım yapma ve bu süreçten elde ettiği bilgiyi, düşünce ve davranışlarında kullanabilme yeteneğiyle ilgili olan sosyal zekânın bir alt formudur” (Mayer ve Salovey, 1993: 433; Salovey ve Mayer, 1990: 189). Cooper ve Sawaf ise duygusal zekâyı şu şekilde tanımlamaktadır (1997: xii): “Duygusal zekâ, duyguların gücünü ve hızlı algılayışımı, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneğidir.” Bu tanımlar duygusal zekanın bir yetenek olduğunu ve geliştirilebileceğini göstermektedir.

Risk algısı tehlike ve kriz ile doğrudan ilişkilidir. Tehlike olasılığı olan durum veya kriz meydana getirecek olayları, bireylerin önceden sezerek önleyici tedbir alması risk algısının yüksek olduğunu da gösterecektir. Duygusal zekası gelişmiş bireyler çevrenin ve kendinin farkındalığı artmış ve doğru anlamlandırma yapabilen bireyler olarak çevresel riskleri algılamakta da yeteneklerini geliştirmiş olacaktır. Bu noktada davranışı oluşturan ve etkileyen durumlarında incelenmesi gerekmektedir. Çoğunlukla bilişsel süreçte duygu düşünceyi ve düşünceler davranışları meydana getirmektedir(Dülgerler, 2016). Davranış, zeka haricinde

motivasyon ve kişilik gibi faktörlerden etkilenebilmektedir. Duygular hakkındaki modern teoriler incelendiğinde; duyguların kişinin kendisi, başkaları ve kişiyi saran dünya hakkında bilgi sağladığını; duyguların daha çok düşünme ve karar vermede etkili olduğunu; duyguların karmaşık olmaktan ziyade anlaşılabilir ve tahmin edilebilir olduğunu, belli kurallar ve yollardan geçerek bilgi taşıyıp, kişinin düşünmesinde ve karar vermesinde önemli oldukları belirtilmektedir (Caruso ve Salovey, 2004: 9). Her ne kadar zekâ ve duygu kavramı karşıt iki kavram gibi görünse de 1920'lerden itibaren duygular, zeka literatürüne dahil edilmiştir (Mayer vd., 2000: 399). Mayer ve Salovey (1997), bireyin düşüncesi ve hareketlerine kılavuzluk eden duyguların, problem çözme üzerinde yoğunlaştırılabileceği hususunda hemfikir olmuştur. (Mayer ve Salovey, 1997: 6). Duyguların değişen şartlarda bireye sinyaller göndererek tepki vermesini sağladığı bilinmektedir ve duygular olaylar karşısında davranışsal tepkilere de etki etmektedir. Duygusal zeka ise duygular ve bilişler arasında gerçekleşen etkileşim sonucunda ortaya çıkabilmektedir.

Duygusal zekâ, duyguların biliş üzerindeki etkisinin fark edilip düşünce ve davranışlar noktasında bilinçli olunması gerektiği fikrini beyan etmektedir (Mayer ve Salovey, 1997: 5). Mayer ve Salovey (1997:10–11) duygusal zekâyı, basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlemiştir. Basit süreç; duygusal algılama, duygusal kolaylaştırmadır, karmaşık süreç ise; duygusal anlama ve duygusal yönetimdir. Basit süreçteki bileşenler genellikle motivasyonel, duygusal ve bilişsel gruplar içerisinde gözükümlerler. Buna örnek olarak temel ihtiyaçlar içerisinde yer alan yeme içgüdüğü sayılabilir. Karmaşık veya yüksek düzey süreç içerisinde alt süreçte yer alan bilişlerin işlenmiş ve etkileşime girerek sosyalleşme olarak yansımadır. Bu durumda dört bölüme ayrılan Mayer ve Salovey'in yetenek tabanlı duygusal zeka modeli ilk kısmı duyguları algılama, değerlendirme ve ifade etme ikinci kısmı duyguların kullanımı olarak duygu sisteminin gizli bilgi işleme alanıdır. Araştırmacılara göre yetenek, duygusal zekanın kullanılmasında önemli bir ölçektir. Söz konusu dört seviyeli aşamada yetenek, en alt seviyede duyguyu algılamaktadır. İkinci seviyede yetenek; duyguyu kullanarak bilmeyi kolaylaştırmaktadır. Üçüncü seviyede yetenek; analiz etmede kullanılırken son seviyede duyguları düzenlemektedir. Bireylerin doğru ve mantıklı fikirler vermesi, kendisini ve çevresinde yer alan bireylerin duygularını anlamlandırması, duygularını yöneterek diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurması gibi yeteneklerden oluşan duygusal zeka, bireylerin hayatları boyunca büyük öneme sahiptir. Ayrıca bireylerin problem çözmeleri gerektiğinde dikkatlerini toplamaları ve farkındalıklarını arttırmaları gerekmektedir. Bu durum duygusal zekanın önemi ortaya çıkarır çünkü duygusal zekaya sahip bireyler olayların faydasını ve zararını daha iyi görebilmektedir (Temeloğlu, 2018).

Literatürde risk kavramı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Tanımlar içerisinde ortak nokta ise riskin gelecekte ortaya çıkabilecek ihtimaller olduğudur ve asla sıfır riskten bahsedilemeyeceğidir. Ancak riskin belirsizlikle karıştırıldığı bilinmektedir. Belirsizlik, ölçülemeyen bir kavram iken risk ölçülebilen, tahmin edilebilen ve karar alınan bir kavramdır (Kungwani, 2014). Belirsizlik ve riski içeren bir başka tanım; verilen kararların olası istenmeyen sonuçlarıyla ilgili belirsizliğin derecesi olarak ifade edilmektedir (Sitkin & Pablo, 1992). Bu tanıma göre risk; belirsizliğin derecelendirilmesi olarak özetlenebilir. Algı, çevredeki uyaranları anlamlandırma sürecidir. Risk algısı; çevredeki tehlikeleri anlamlandırma, sezme, öngörme yeteneği olarak özetlenebilir.

Risk algısı yüksek birey günlük yaşamda karşılaşılan basit ilk yardım veya kurtarma gerektiren olayları önceden fark edebilme yeteneği kazanacaktır. Afetlerde zarar görebilirliği azaltmak için hazırlıklı olmak ilk şarttır bu aşamada risk değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Tehlikeleri önceden tanımlayıp tespit ederek önleyici tedbirler almak afetin zararlarını en aza indirecektir. Bu bağlamda literatürde toplumun risk algısının artırılması gerekliliği vurgulanmaktadır (Mızrak, 2021). Risk algısı yüksek bireylerin afetin hazırlık aşamasında bireysel ve çevresel risk değerlendirmesi ve bu risklere karşı alınacak tedbirlerin belirlenmesi ve uygulanmasında aktif rol alacağı düşünülmektedir. Risk algısı, kişinin çevreden algıladığı bilgi ve uyaranları zihninde işlemesi ile oluşur. Risk konusunda uzman olmayan bireyin riski anlamlandırma ve seviyesini belirleme düzeyini etkileyen hususlar; riskin kaynağının belirlenmesi, nedenleri (doğal/suni), kontrol edebilme, riskin yaratacağı tehlike düzeyidir (Slovic, 1987)

Önlisans-lisans düzeyinde üniversite öğrencilerinin afet risk algısının artırılması bireylerin afetler konusunda hazırlıklı olma düzeyini arttıracaktır. Risk algısının artırılması için eğitim düzenlemesi, kamu politikalarının geliştirilmesi, bilinçlendirme çalışmalarının toplumun her kesimini kapsayacak şekilde yapılması gerekmektedir. Duygusal zekaya sahip bireylerin de çevresel farkındalığının artması, çevresinde olanları doğru anlamlandırması ve yönetmesi mümkün olacaktır bu şekilde risk algısının gelişimine de katkı sağlanacaktır. Bilhassa üniversite öğrencilerinin duygusal zeka gelişiminin öğrenim sürecinde kazandırılması geleceği oluşturacak bireyler olmaları itibariyle oldukça önemlidir. Risk algısını etkileyen faktörler; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yaşanan yerdir. Bu nedenle çalışmanın değişkenleri; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yaşanan yer, afete maruziyet olarak seçilmiştir. Bu değişkenlerin kullanıldığı çalışmalar incelendiğinde; Amerikan Ulusal Eş tanı Araştırmasına göre; kadınlarda Yaygın Anksiyete Bozukluğu görülme olasılığı erkeklerden iki kat fazladır. Yaşam boyu prevalans oranları; kadınlar için %6,6 ve erkekler için %3,6'dır. Bu prevalans oranı 45 yaşından büyük

kadınlarda %10,3'e çıkarken erkeklerde değişmemiş ve %3.6 olarak tespit edilmiştir (Kessler, Chiu, Demler, Merikangas & Walters, 2005).

Özdemir ve Yılmaz (2010) yaptığı çalışmanın sonuçlara göre yaşanan bölgenin bireylerde risk algısını etkilediği saptanmıştır. İleride depreme karşı alınacak tedbirlerin parasal imkanlarla ilişkili olduğu alınacak konutun değeri, hane geliri ve yaşanan bölgenin algılanan deprem riskine göre seçileceği bulgusuna ulaşılmıştır

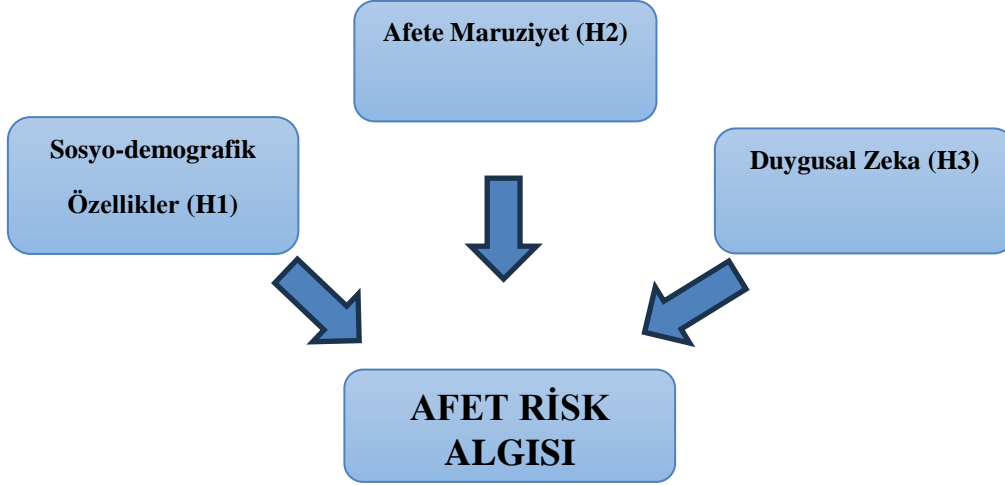
“Yöneticilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında duygusal zeka alt boyutları istatistik sonuçları incelendiğinde duygusal zeka cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermezken, yaş ve eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir (Adsız,2016).

Özdemir' in (2018), yayımladığı ‘Toplumun Afet Risk Algısı ve Afete Hazırlıklı Olma Durumu: Kocaeli İli Örneği’ yüksek lisans tezinin bulguları; afet risk algısı ve hazırlık bilgi düzeyinin ölçülmesi ve ilişkisini inceleyen araştırmada bireylerin afet risk algısı yüksek düzeyde hazırlık bilgi düzeyleri ortalama düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hazırlık bilgi düzeyi ve risk algısı ilişkisinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Daha önce afet maruziyeti yaşayan bireylerin risk algısı ve hazırlık bilgi düzeylerinin maruziyet yaşamayan bireylere oranla anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Daha önce afet eğitimi alan bireylerin almayan bireylere oranla afet risk algısı ve hazırlık bilgisinin yüksek olduğu tespit edilmiş ayrıca eğitim düzeyi değişkenine göre eğitim düzeyi arttıkça afet hazırlık bilgi düzeyinin arttığı da tespit edilmiştir.

Bu çalışma ile duygusal zeka ve risk algısı arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Duygusal zekası yüksek bireylerin sahip olacağı yetenekler (öz farkındalık, öz düzenleme ve öz motivasyon, sosyal farkındalık ve sosyal beceriler) bireyin kendisini ve çevresini doğru anlama, yorumlama, duygularını kontrol etme ve farkındalığının yüksek olması risk algısını da arttıracakı düşünülmektedir.

1. MATERYAL ve YÖNTEMLER

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrenimi gören lisans ve ön lisans öğrencilerinin afet risk algısı düzeyinin sosyo-demografik ve tanımlayıcı özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek ve bireylerde duygusal zekanın gelişmişlik düzeyi ile arasındaki ilişkiyi saptamaktır. Araştırmada kullanılan değişkenler ve test edilen ilişkiler bir araştırma modeli oluşturulmuştur.

Şekil 1. Araştırma Modeli (Şekil 1 Araştırmacılar Tarafından Geliştirilmiştir)

Araştırmanın amacı ve oluşturulan model kapsamında hipotezler şu şekilde oluşturulmuştur:

H1: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H1a: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin cinsiyetine göre değişiklik göstermektedir.

H1b: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin yaşına göre değişiklik göstermektedir.

H1c: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin yaşadıkları yere göre değişiklik göstermektedir.

H1d: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin eğitim düzeyine göre değişiklik göstermektedir.

H2: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin afete maruz kalıp kalmama özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H3: Duygusal zeka düzeyi afet risk algısının farklılaşmasında değişiklik göstermektedir.

Bu çalışmada, ön lisans ve lisans öğrencilerinin afet risk algı düzeylerinin sosyo-demografik özellikler ve duygusal zeka ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, “iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir” (Karasar, 2012: 81). Bu

modelde katılımcılara Afet Risk Algısı ve Schutte Duygusal Zeka Testinin Ölçeği uygulanmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmanın evrenini ön lisans ve lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme, olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma için Artvin Çoruh Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Google forms aracılığı ile anketler hazırlanmış ve bireylere iletilmiştir.

Araştırma örneklemini ise bu açıklamalar ışığında, Türkiye'de yaşayan, lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim gören, 17-27 yaş aralığında ulaşılabilen gönüllü üniversite öğrencisi bireyler oluşturmaktadır. Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi 2022 verilerine göre Türkiye'de önlisans ve lisans eğitimi gören öğrencilerin toplam sayısı lisans eğitim seviyesini tamamlayan 7829147 kişi vardır (YÖK, 2022). Evrenin çok büyük olması nedeni ile olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem hesaplama için G*Power uygulaması kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğü olarak; 100000 ve üzeri evrene sahip %90 güven aralığı için 271 kişi yeterli görülmüştür. Araştırmaya 309 kişi katılmıştır ancak anketlerin güvenilirliği kontrol edildiğinde hatalı anketler tespit edilmiş ve 298 anket çalışmada kullanılmıştır. Bu bireyler lisans ve ön lisans eğitim seviyesinde öğrenci olduklarını belirten 17 yaş ve üzeri bireylerdir. Araştırmaya 17 yaşın altında olan bireyler dâhil edilmemiştir. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması üç bölümden oluşan anket formu ile sağlanmıştır. Anketin birinci bölümü kişisel bilgi formundan oluşmaktadır. Bu form sosyo-demografik özellikler ve afete maruziyet durumunu içeren ve literatürden yararlanılarak hazırlanan 5 sorudan oluşturulmuştur.

İkinci bölümde, Schutte ve ark.'nın (1998) Salovey ve Mayer'in duygusal zeka modeline dayanarak ve kişilik envanterinden yararlanılarak geliştirilen 33 maddeden oluşan "Asıl Form Duygusal Zeka Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlilik güvenilirlik çalışmaları Tatar ve ark. tarafından yapılmıştır (Tatar ve ark.,2017). Ölçeğin sonuçları ve güvenilirliği, ölçeğin üç faktörlü yapısı incelendiğinde hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Austin ve arkadaşlarının (2004) sunduğu sonuçlar ile tutarlıdır. Ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı bütünü için 0,82, alt boyutları için ise 0,75, 0,39 ve 0,76 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin bütünü için test-tekrar test güvenilirlik katsayısı bir hafta arayla (n=88) $r=0,49$, iki hafta arayla (n=85) $r=0,56$ bulunmuştur. Ölçeğin

ayırt edici geçerliliğini incelemek için ölçekle birlikte 100 kişiye Beş Faktör Kişilik Envanteri uygulanmıştır. Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ile kişilik özellikleri arasında -0,28 ile 0,34 arasında değişen anlamlı ilişkilere rastlanmıştır.

Üçüncü bölümde, önlisans ve lisans öğrencilerinin afet risk algısını ölçmeye yönelik 5’li Likert tipi 19 maddeden oluşan ölçek; Mızrak ve Aslan tarafından oluşturulmuştur. Ölçeğe göre; ölçekten elde edilen puan arttıkça bireylerin afet risk algısı da artar. Afet risk algısı ölçeğinin alt boyutları anksiyete, maruziyet, etki ve yönetilemezlik faktörleridir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği Mızrak ve Aslan tarafından yapılmış ve maruziyet alt boyutu için ($\beta=.47$, $p=.000$), etki alt boyutu ($\beta=.17$, $p=.000$), yönetilemezlik alt boyutu ($\beta=.14$, $p=.000$) değerler bulunmuştur. Ölçek yapı geçerliliği faktör analizi metodu ile kontrol edilmiş, SPSS 21 ile EFA(açımlayıcı faktör analizi), M(mod), SD(standart sapma), normallik testi, CA(cronbach alfa), Doğrusallık, Man Witney U testi Kruskal-Wallis testleri yapılmıştır. Ölçeğin bütünlüğünü ve tutarlılığını sağlamak için ana bileşen analizini PCA(Temel bileşenler Analizi) ve Verimac tercih edilmiş ve öz değeri birden fazla olan değerler ve faktör yükü 0.4’ün üzerinde olan faktörler kabul edilmiştir. Ardından 0.5’den az kuminate sahip 5. madde form dan çıkarıldı. Bağımlı değişken (anksiyete) bağımsız değişken (maruziyet, etki, yönetilemezlik) tarafından test edilip edilmediği SEM tarafından test edilmiştir. 20 ifadeden oluşan ölçek 5’li likert tipinde olup seçenekler çoktan seçmeli ifade formatına sahip testte her ifade için 1-5 arasında derecelendirilerek puanlanmış ve “5=Kesinlikle Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 2=Katılmıyorum ve 1=Hiç Katılmıyorum” biçiminde sıralanmıştır. Belirlenen çalışma grubundan, afet risk algısı konularına yönelik tutumlara ilişkin bu görüşler arasında kendilerine en uygun olan birini seçmeleri istenmiştir. Ölçek Faktör Dağılımı maddelere göre yapılmakta ve ayrı ayrı hesaplanmıştır; Maruziyet için; 1,2,3,4,5,6 Anksiyete için; 7,8,9,14,19 Etki için; 10,11,12,13,15 Yönetilemezlik için; 16,17,18’dir.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin Analizinde SPSS 20.0 for IBM SPSS istatistik programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, frekans, yüzdelik oranlar kullanılmıştır. Anlamlılık değeri $P<0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Mann-Whitney U ve Basit Doğrusal Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizi Cronbach’s Alpha ile alınmıştır. Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği Cronbach's Alfa değeri $\alpha=.857$ olarak bulunmuştur. (Tablo 2) Afet Risk Algısı Cronbach's Alfa değeri $\alpha=.914$ olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Afet Risk Algısı Güvenilirlik Analizi

<i>Cronbach's Alfa</i>	<i>Madde Sayısı</i>
0,914	19

Tablo 2. Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği Güvenilirlik Analizi

<i>Cronbach's Alfa</i>	<i>Madde Sayısı</i>
0,857	33

İstatistik çalışmalarında en yaygın kullanılan dağılım normal dağılımdır. Normal dağılım simetrikdir. Veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) ölçüleri ile gözlemlenebilir. Tam simetri olması durumunda çarpıklık ve basıklık katsayısı sıfır olacaktır (Kalaycı vd., 2008: 53).

Araştırmada hangi testlerin uygulanacağını belirlemek için elde edilen veriler normallik analizine tabi tutulmuştur. Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Skewness (çarpıklık) katsayısı; 0,388 Kurtosis (basıklık) katsayısı ise; 0,455 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Afet risk algısı ölçeğinin maruziyet alt boyutuna göre Skewness (çarpıklık) katsayısı; -,201 Kurtosis (basıklık) katsayısı ise; 0,500 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Afet risk algısı ölçeğinin anksiyete alt boyutuna göre Skewness (çarpıklık) katsayısı; 0,854 Kurtosis (basıklık) katsayısı ise; 1.012 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Afet risk algısı ölçeğinin etki alt boyutuna göre etki Skewness (çarpıklık) katsayısı; -,210 Kurtosis (basıklık) katsayısı ise; 0,420 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Afet risk algısı ölçeğinin yönetilemezlik alt boyutuna göre Skewness (çarpıklık) katsayısı; 0,388 Kurtosis (basıklık) katsayısı ise; 0,455 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Boyutlar çerçevesinde veriler normal dağılım göstermediği için analizlerde non parametrik testler kullanılmıştır. Veri toplama aracından elde edilen verilerin analizinde IBM SPSS 20.0 paket programı ile ölçümleme yapılmıştır.

Veri setinin normallik testleri Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk testlerine bakılarak anlaşılmaktadır. Gözlem sayısı 29'dan az olduğunda Shapiro Wilks, fazla olduğunda ise Kolmogorov-Smirnov (Lilliefors) testi kullanılmaktadır (Kalaycı vd., 2008. 13). Veri sayısı 298 olduğundan Kolmogorov-Smirnov (Lilliefors) testi sonucu incelenmiş olup, girişimcilik

düzeyi verilerinin anlamlılık değeri 0,000 olarak elde edilmiştir. Bu değerin 0,05'ten küçük olması nedeniyle verilerin normal dağılıma uygunluk olmadığı söylenebilir. Değerler Tablo 3. de görülmektedir.

Tablo 3. Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	.d	P	Statistic	.d	P
Duygusal Zeka Ölçeği Ortalama	,081	298	,000	,980	298	,000
Afet Risk Algısı Maruziyet Alt Boyutu	,090	298	,000	,979	298	,000
Afet Risk Algısı Anksiyete Alt Boyutu	,128	298	,000	,938	298	,000
Afet Risk Algısı Etki Alt Boyutu	,090	298	,000	,981	298	,000
Afet Risk Algısı Yönetilemezlik Alt Boyutu	,129	298	,000	,962	298	,000

Normal dağılım göstermeyen verileri normal dağılım gösterecek şekle dönüştürmek için karekök ve logaritmik dönüşüm denenmiş ve dönüşümler sonucunda da normal dağılım elde edilmediği gözlenmiştir.

Hipotezlerde bağımsız iki grup olduğu (cinsiyet kadın/erkek, yaş 17-22/23-27, yaşanan yer kentsel/kırsal, eğitim düzeyi ön lisans/lisans, afete maruz kaldınız mı? evet/hayır) ve veri seti normal dağılıma uygunluk göstermediği için, parametrik olmayan hipotez testlerinden, iki bağımsız örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann-Whitney U testi (Büyüköztürk, 2005: 101) uygulanmıştır.

Tanımlayıcı istatistiksel metotların (frekans, aritmetik ortalama) yanı sıra iki grup ortalamasının karşılaştırılması için Mann Whitney u test ile; değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyma amacı ile Pearson Korelasyon Analizi ve değişkenlerin birbirini açıklama gücü ve üzerindeki etkisini belirleme amacı ile Basit Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılanların sosyo-demografik ve tanımlayıcı özelliklerinin dağılımları incelendiğinde %71,8'nin kadın; % 83,6'sının 17-22 yaş aralığında; % 90,5'nin kentsel alanda yaşadığı; % 54,4'nün ön lisans eğitimi gördüğü; % 66,1'nin afete maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Sosyo-Demografik ve Tanımlayıcı Özellikleri

Değişken	Düzye	n	%
Cinsiyet	Kadın	214	71,8
	Erkek	84	28,2
Yaş	17-22	249	83,6
	23-27	49	16,4
Yaşanılan Yer	Kentsel	240	90,5
	Kırsal	58	19,5
Eğitim Düzeyi	Önlisans	162	54,4
	Lisans	136	45,6
Afete Maruziyet	Evet	197	66,1
	Hayır	91	30,5

H1a: Afet risk algı düzeyi önlisans ve lisans öğrencilerinin cinsiyetine göre değişiklik göstermektedir.

Tablo 5. Afet Risk Algısı Ve Cinsiyet Arasındaki Fark Analizi (H1a Hipotezinin Bulguları)

	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Cinsiyet	Kadın	214			
	Erkek	84			
Afet Risk Algısı		155,84	33349,00	7632,00	,042
Anksiyete Alt Boyutu		133,36	11202,00		

Cinsiyet; afet risk algısı alt boyutları ve duygusal zeka puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda sadece afet risk algısının anksiyete alt boyutunda anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Ortalama değerlerine

bakıldığında kadınların erkeklere oranla afet risk algısı anksiyete alt boyutunun daha yüksek olduğu bulunmuştur.

H1b: Afet risk algı düzeyi ön lisans ve lisans öğrencilerinin yaşına göre değişiklik göstermektedir.

Tablo 6. Afet Risk Algısı Ve Yaş Arasındaki Fark Analizi (H1b Hipotezinin Bulguları)

		n	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Yaş	17-22					
	23-27					
Afet Risk		249	145,01	36107,50	4982,5	,042
Algısı Etki Alt		49	172,32	8443,50		
Boyutu						
Afet Risk			144,81	36057,5	4932,5	,032
Algısı			173,34	8493,5		
Yönetilemezlik						
Alt Boyutu						

Yaş ile afet risk algısı alt boyutları ve duygusal zeka puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda afet risk algısının etki ve yönetilemezlik alt boyutunda anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Her iki alt boyutta 23-27 yaş aralığında bulunan bireyler 17-22 yaş aralığında bulunan bireylere göre afet risk algı düzeyleri yönetilemezlik ve etki boyutunda daha yüksek çıkmıştır.

H1c: Afet risk algı düzeyi önlisans ve lisans öğrencilerinin yaşadıkları yere göre değişiklik göstermektedir.

Yaşadıkları yere, afet risk algısı alt boyutları ve duygusal zeka puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda aralarındaki anlamlı farklılaşma olmadığı bulunmuştur.

H1d: Afet risk algı düzeyi önlisans ve lisans öğrencilerinin eğitim düzeyine göre değişiklik göstermektedir.

Tablo 7. Afet Risk Algısı ve Eğitim Düzeyi Arasındaki Fark Analizi

		n	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Eğitim düzeyi	Ön lisans					
	Lisans					
Duygusal zeka		162	158,75	25717,0	9518,0	,043
		136	138,49	18834,0		
Afet Risk						
Algısı			139,14	22540,0	9337,0	,022
Yönetilemezlik						
Alt Boyutu			161,85	22011,0		

Tablo 8. Afet Risk Algısı ve Afete Maruziyet Arasındaki Fark Analizi (H2 Hipotezinin Bulguları)

		n	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Afete maruz kalma	Evet					
	Hayır					
Afet Risk		197	138,12	27209,0	7706,5	,050
Algısı		91	158,32	14407,0		
Anksiyete Alt						
Boyutu						
Afet Risk			137,74	27134,5	7631,5	,041
Algısı			159,14	14481,5		
Yönetilemezlik						
Alt Boyutu						

Eğitim düzeyi, afet risk algısı alt boyutları ve duygusal zeka puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda duygusal zeka ve afet risk algısı yönetilemezlik boyutu arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Analiz sonucuna göre önlisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine oranla duygusal zeka düzeylerinin ve afet risk algısı yönetilemezlik alt boyutunun daha yüksek olduğu söylenebilir.

H2: Afet risk algı düzeyi önlisans ve lisans öğrencilerinin afete maruz kalıp kalmama özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

Afete maruz kalma, afet risk algısı alt boyutları ve duygusal zeka puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda duygusal zeka ve afet risk algısı yönetilemezlik ve anksiyete boyutu arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Analiz sonucuna göre afete maruz kalmayanlar afete maruz kalanlara göre anksiyete ve yönetilemezlik alt boyutlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

H3: Duygusal zeka düzeyi afet risk algısının farklılaşmasında değişiklik göstermektedir.

Tablo 9. Duygusal Zeka Düzeyi İle Afet Risk Algısı Düzeyine İlişkin Fark Analizi

	Duygusal Zeka	Afet Risk Algısı Yönetilemezlik Alt Boyutu
Duygusal Zeka	1	
Afet Risk Algısı Yönetilemezlik Alt Boyutu	-,187**	1

Duygusal zeka düzeyi ile afet risk algısı alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda aralarında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r=-,187$, $p<.01$). Buna göre ön lisans ve lisans öğrencilerinin duygusal zeka puanlarının azalması durumunda afet risk algısı yönetilemezlik alt puanlarının da azaldığı söylenebilir.

Basit doğrusal regresyon analizi sonucunda duygusal zeka puanının afet risk algısı ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur, ($R=0,35$, $R^2=0,32$, $p<.01$). Buna göre duygusal zeka puanı toplam varyansın %0,32'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş β katsayısı ve t değerleri incelendiğinde duygusal zeka puanının afet risk algısı yönetilemezlik alt boyutunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Duygusal Zeka Düzeyi ile Afet Risk Algısı Arasındaki İlişki

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit (Duygusal Zeka)	4,334	,539		8,037	,000
Afet risk algısı yönetilemezlik alt boyutu	-,443	,135	-,187	-3,273	,001

Shuttle Duygusal Zeka Ölçeği ve Üniversite Öğrencileri Afet Risk Algısı Ölçeği arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik yapılan analiz sonucunda duygusal zeka puanının afet risk algısı yönetilemezlik alt boyutunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Her iki durum arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Buna göre ön lisans ve lisans öğrencilerinin duygusal zeka puanlarının azalması durumunda afet risk algısı yönetilemezlik alt boyutunun da azaldığı söylenebilir. Shuttle Duygusal Zeka Ölçeği incelendiğinde, ölçeğin oluşturulmasında yapı geçerliliği için 5 faktör Kişilik Envanteri formunun gelişime açıklık, duygusal denge, öz denetim/sorumluluk, yumuşak başlılık ve dışa dönüklük faktörlerini açıkladığı belirlenmiştir. Bu faktörlerin bireylerde gelişmesi afet risk algısının gelişmesinde olumlu etki yapacağı düşünülmüştür. Araştırma sonuçları bu görüşü desteklemektedir. Üniversite eğitimi içerisine duygusal zekanın gelişimini destekleyici eğitim anlayışının geliştirilmesi gelecekte bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda afet risk algısını arttıracakları düşünülmektedir.

4. TARTIŞMA

Çalışmamızda, afet risk algısı ile ilişkisi olabileceğini düşündüğümüz cinsiyet, yaş, yaşanılan yer (kentsel, kırsal), eğitim düzeyi, afete maruziyet ve duygusal zeka faktörlerini çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Literatür taraması kapsamında “Ulakbilim, Yök Tez, Turcademy, Google Scholar, Jstor, Wiley Library, Elsevier, Proquest, Springer veri tabanlarında, “emotional intelligence, disaster risk perceptions, personality type” İngilizce anahtar kelimeleri ve “duygusal zeka, afet risk algısı, kişilik tipi” Türkçe anahtar kelimeleri ile arama yapılmıştır. Google Scholar “afet risk algısı ve duygusal zeka”, “afet risk algısı” ve “duygusal zeka”, “afet risk algısı ve kişilik tipleri”, afet risk algısı” ve “kişilik tipleri” taramaları sonucu hiçbir makale ile eşleşme olmamıştır. Yök Tez üzerinden yapılan taramalarda afet risk algısı ile ilgili yazılan üç tezde afet risk algısını duygusal zeka ile bağdaştıran ifadelerle

rastlanmamıştır. Ancak 2020 yılında yazılan “ Afet Risk Algısının Kültür ve Kişilikle İlişkisi” isimli doktora tezinde kişilik ve afet risk algısı arasında ilişkiler saptanmıştır (Çelik, 2020: 130-133).

Çalışmamızda kullandığımız Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Envanteri ’nin Türkçeye uyarlanması sırasında kişilik envanterinden yararlanıldığı için afet risk algısının duygusal zeka ile ilişkisinin olduğu düşünülebilir. Bunun yanında “Ulakbim, Turcademy, JStor, Wiley Library, Elsevier, Proquest, Springer” veri tabanlarında yapılan taramalarda afet risk algısının, duygusal zeka ve kişilik tipleri ile ilişkilendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yanında Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerine uygulanan ve Mızrak ve Aslan tarafından (2020: 425) yılında geliştirilen afet risk algısı ölçeği ve demografik özellikler ilişkisine bakıldığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla afet risk algısının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada yine afet deneyimlerinin afet risk algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığına yönelik bulgular mevcuttur (Mızrak ve Aslan, 2020: 426). Çalışmada duygusal zeka ve cinsiyet arasındaki ilişki incelendiğinde değişkenler arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Diken ve Aydoğdu’nun da yaptığı bir çalışmaya göre duygusal zeka düzeyleri cinsiyete göre değişkenlik göstermemektedir (2018:1). Çalışmada cinsiyet ve duygusal zeka arasında anlamlı fark saptanmamış olsa dahi literatürde cinsiyet faktörünün duygusal zeka ile anlamlı ilişkiye sahip olduğuna yönelik çeşitli çalışmalar mevcuttur (Erdoğan, 2008: 69; Sevindik vd.,2012: 23; İşmen, 2001: 121).

Yaşın risk algısı üzerindeki etkisi ile yapılan alanyazın araştırmasında bireylerde afetlere hazırlıklı olma durumu cinsiyet, yaş, eğitim, yıllık gelir, hane halkı büyüklüğü, çocuk sahibi olma durumu, afet tecrübesi değişkenlerinin etkisi olduğu görülmektedir (Liu vd., 2018). Bu çalışmada yapılan analiz sonuçlarına göre afet risk algı düzeyleri yönetilmezlik ve etki boyutunda 23-27 yaş aralığında bulunan bireylerin 17-22 yaş aralığında bulunan bireylere oranla daha yüksek bulunmuştur. Afet risk algısı aynı zamanda afet hazırbulunuşluk düzeyini etkileyebilecek faktörler arasındadır. Bu kapsamda Tercan’ ın yaptığı bir çalışmada 18-24 yaş aralığında olan bireylerin afet hazırbulunuşluk düzeyleri diğer yaş aralık gruplarına göre daha yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla afet risk algısının ve yaş ile ilişkisini ortaya koyacak çalışmalara sıklık verilebilir.

Alanyazında afetlerin bireylerde yaşanan yerin coğrafi özelliklerine göre hazırlık ve risk algılama konusunda farklılıklar olduğunu göstermektedir (Mızrak, S., 2021). Ancak yapılan analizlerde yaşanan yerin afet risk algısı üzerinde etkisi olmadığı sonucu bulunmuştur. Araştırmanın evreninin üniversite okuyan bireylerden oluşması bu sonucun asıl nedeni olarak görülmektedir.

Öz-yeterlik bireyin doğru bilgiye sahip olması ve bildiğinin doğru şekilde uygulama yeteneğine sahip olması ile açıklanır (Sakızı, G. 2013). Bu kapsamda cinsiyet değişkeni açısından yapılan analizler doğrultusunda saptanan farklılıkların bireylerin ve cinsiyete bağlı öz yeterlilik düzeyleri ile ilişkisi incelenmelidir.

Çelik' in (2021), yayımladığı 'İnsan kaynaklı Afet Olarak Terör: Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Terör Bilgi Düzeyleri ve Risk Algısı Üzerine Bir Araştırma' adlı yüksek lisans tezinin sonuçlarına göre cinsiyet değişkeninde kadınların, erkeklere oranla belirsizlik alt boyutunun daha yüksek olduğu yani kadınların erkeklere oranla terör risk algısını yüksek olduğunu saptamıştır. Çalışmada yaş değişkenine göre; yaş ile belirsizlik arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ancak bu ilişki çok zayıf bir ilişki olarak belirlenmiştir. Yine çalışmada bir yakını veya kendisi teröre maruz kalan bireylerin maruziyet yaşamayan bireylere oranla risk algısının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu çalışmamızı destekler niteliktedir, çalışmamızda afete maruz kalan bireylerin maruziyet yaşamayan bireylere oranla risk algısının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

SONUÇ

Önlisans ve Lisans öğrencilerinin Afet risk algısı ve duygusal zeka düzeyi arasındaki ilişkiyi ölçmek için bu çalışma yapılmıştır. Araştırmanın hipotezleri doğrultusunda elde edilen sonuçlarına göre kadınların erkeklere oranla anksiyete oranının daha fazla olduğu söylenebilir. Anksiyete alt boyutunun kadınlarda daha fazla olması kadınların afet risk algısının daha yüksek olduğunu, afet durumlarında kadınların daha büyük tedirginlik yaşadıkları söylenebilir. Bu konuda kadın bireylerin erkek bireylere oranla savunmasızlığının fazla olması etkili faktör olarak görülebilir. Kadın bireylere yönelik afet eğitimlerin artırılması ve acil durum/afetlere karşı baş edebilme kapasitelerinin artırılması kadın bireylerin anksiyete hissetme oranlarını azaltacağı düşünülmektedir. Erkek bireyler için anksiyete oranının düşük çıkma nedeni araştırılmalı, bunun nedeninin bilgi eksikliği veya öz yeterliğinin düşük olmasından kaynaklı mı olduğu araştırılmalıdır. Bireylerin afet risk algısının yüksek olması ve afetlere hazırlıklı olma durumu afet öz yeterliği ile ilişkilidir.

Önlisans ve lisans öğrenimi gören bireyler arasında yapılan analizler sonucunda önlisans okuyan bireylerin duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek çıktığı saptanmıştır. Aynı zamanda afet risk algısı yönetilemezlik alt boyutunda önlisans öğrenimi gören bireylerde yüksek olduğu saptanmıştır.

Afete maruz kalıp kalmama durumu ise; afete maruz kalan bireylerin afet risk algısının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak geçtiğimiz dönemde Covid-19 salgının yaşanması göz önüne alındığında pandeminin tüm dünyayı etkileyen küresel bir afet olduğunu ve evrenin de bu afetten etkilendiği bilinmektedir. Buna karşın anket formunda sorulan afete maruz kaldınız mı? sorusuna hayır cevabını veren bireylerin olması afet konusunda bilgisizliği gözler önüne sermektedir. Ülkemizde yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası birçok afet sıklıkla yaşanmaktadır. Ancak bireylerin yaşanan bu olumsuzlukları afet olarak değerlendirmemeleri afet konusunda hazırlıklı olmamalarının temel nedeni olacaktır. Bu sonuç toplumda afet bilgisizliğinin en bariz örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duygusal zeka ve afet risk algısının incelendiği bu çalışmada afet risk algısı ile duygusal zeka, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve maruziyet değişkenler arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Gelecek çalışmalarda araştırmacıların afet risk algısı, duygusal zeka ve kişilik ile ilgili çalışmalara ağırlık verilmesi ile literatüre yeni katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sınırlılıkları; evrenin büyük olması nedeniyle örnekleme ulaşmada zorluk yaşanmıştır. Yanı sıra farklı üniversitelere ulaşmada iletişim sorunları yaşanmıştır. Öğrencilerde genel anlamda çalışmaya katılmakta isteklilik görülmemiştir.

Yazar Katkıları

ZA, KD anafikir/planlama; ZA, K.D veri toplama/işleme; ZA, KD veri analizi ve yorumlama; ZA literatür taraması; ZA, KD yazım; ZA, KD gözden geçirme ve düzeltmeye katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını bildirmişlerdir.

KAYNAKÇA

Adsız, E. (2016). Yöneticilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stillerine Etkisi, Hitit Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı

Büyüköztürk, Ş. (2005), Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Caruso, D. R., & Salovey, P. (2004). The emotionally intelligent manager: How to develop and use the four key emotional skills of leadership. John Wiley & Sons.

Cooper, R. K., & Sawaf, A. C. (1997). Executive EQ: Emotional intelligence in leadership and organization (No. 658.409 C7841c Ej. 1 000003).

Çelik, İ. H. (2020), Afet Risk Algısının Kültür ve Kişilikle İlişkisi, Doktora Tezi, Gümüşhane

Çelik, T. (2021), 'İnsan kaynaklı Afet Olarak Terör: Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Terör Bilgi Düzeyleri ve Risk Algısı Üzerine Bir Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Afet Eğitimi ve Yönetimi Ana Bilim Dalı / Afet Eğitimi ve Yönetimi Bilim Dalı

Diken, E. H., ve Aydoğdu, M. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile fen başarıları (genetik konusunda) arasındaki ilişki. *Online Science Education Journal*, 3(1), 1-13.

Dülgerler, Ş. (2016). Terapötik müdahalede üçleme: duygu, düşünce, davranış. *Türkiye Klinikleri Psychiatric Nursing-Special Topics*, 2(3), 20-27.

Erdoğan, M. Y. (2008), Duygusal Zeka'nın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76.

İlşmen, A. E. (2001), Duygusal zeka ve problem çözme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111-124.

Kalaycı, Ş. (2008), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri Kitabı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi [Scientific research method]. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S., & Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.

Kessler RC, Chiu WT, Demler O, Merikangas KR, Walters EE. Prevalence, severity, and comorbidity of 12-month DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Arch Gen Psychiatry*. 2005; 62:617-27

Kaya, A.A. (2022). Afet Risk Yönetimine Özne Yaklaşımlar, 1-25, Ankara: Astana Yayınları

Kungwani, P. (2014). Risk management-an analytical study. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(3), 83-89.

Liu, D., Li., Y., Shen, X., Xie., Y., & Zhang, Y. (2018). Flood risk perception of rural households in western mountainous regions of Henan Province, China, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 27(2001), 155–160.

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *intelligence*, 17(4), 433-442.

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). *Emotional development and emotional intelligence*. Nova Iorque: Basics Books.

Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. (2000). Models of emotional intelligence. *Handbook of intelligence*, 2, 396-420.

Mızrak, S. (2021). Afet Yönetimi Sürecinde Risk Algısı Çalışmalarının Katkısı, *Afet ve Risk Dergisi*, 4 (2) , 291-299.

Mızrak, S. (2021). Contribution of Risk Perception Studies in Disaster Management Process, *Journal of Disaster and Risk* , 4 (2) , 291-299. DOI: 10.35341/afet.992959

Mızrak, S., ve Aslan, R. (2020). Disaster Risk Perception of University Students. *Risk, Hazards & Crisis in Public Policy*, 11(4), 411-433.

Özdemir, A. (2018). Toplumun Afet Risk Algısı ve Afete Hazırlıklı Olma Durumu: Kocaeli İli Örneği, *Gümüşhane Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Afet Yönetimi Ana Bilim Dalı*

Özdemir, Ö., ve Yılmaz, C. (2010). Risk management and perception of low probability risks: A field study on earthquake risk. *Iktisat İşletme Ve Finans*, 25(295).

Sakız, G. (2013). Başarıda Anahtar Kelime: Öz-yeterlik, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1) , 185-210.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.

Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). *Emotional Intelligence Scale*. *Personality and Individual Differences*.

Sevindik, F., Uncu, F., ve Dağ, D. G. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 26(1), 21-26.

Sitkin, S. B., & Pablo, A. L. (1992). Reconceptualizing the determinants of risk behavior, *Academy of management review*, 17(1), 9-38.

Slovic, P. (1987). Regulating risks. *Perception of risk*, *Science*, 236, 280-285.

Tatar, A., Tok, S., Bender, M. T., ve Saltukođlu, G. (2017). Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testinin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 18(2), 139-146.

Temeloğlu, E. (2018). Duygusal zeka ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki, Bitirme Projesi, Pamukkale Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü / İşletme Anabilim Dalı

YÖK Bilgi Sistemi (2022), Öğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı, 2021-2022 Yükseköğretim İstatistikleri.